

In Memoriam Tapani Tuomiharju 1939–2019

Siirtolaisuuspolitiikan ja muuttoliikkeen asiantuntija

Työvoimaministeriössä pitkän ja ansiokkaan uran tehnyt ylitarkastaja Tapani Tuomiharju kuoli 80-vuotiaana elokuun 12. päivänä. Tapani syntyi Pertunmaalla nelilapsiseen perheeseen. Tapani hankki kannuksensa vastavalmistuneena maisterina Suomi-Seurassa, jonka siirtolaistyönvälitystä hän hoiti vuodet 1965–1972. Seuraavat 30 vuotta sitten kuuluivatkin työministeriössä. Tapani jäi eläkkeelle vuonna 2002 ministeriöstä yksikön päällikön tehtävästä.

Tapani Tuomiharjun työura ja tehtävät noudattivat paljolti maamme muuttoliikkeen kehitystä: hänen ensimmäisiä tehtäviään oli huolehtia Chilen pakolaisten vastaanotosta ja kotoutumisesta. 1980-luvun lopulla Suomeen alkoi suuntautua maahanmuuttoa enenevässä määrin. Erityisesti inkeriläisten muuton vapauttaminen 1990-luvun alussa oli haasteellinen tehtävä ministeriölle ja sen myötä Tapanille. Hän olikin vakiojäsen siirtolaisuutta tarkastelleissa neuvottelukunnissa, jotka sorvasivat 1980-luvun lopulta alkaen lukuisia siirtolaisuuteen liittyviä komiteanmietintöjä. Samoin hän oli keskeisesti valmistelemaan vuosituhannen vaiheessa hallituksen ulkosuomalaispoliittista ohjelmaa, jossa mm. puollettiin voimakkaasti kaksoiskansalaisuuden sallimista.

Myöhemmin Suomen liittyminen Euroopan unioniin merkitsi maallemme uutta asetelmaa, sillä EU:ssa erityisesti työvoiman muutto on vapaata. Suomi oli uusien haasteiden edessä. Tapanin asiantuntemusta tarvittiin nyt, kun Eduskunta ja erityisesti sen hallin-

tovaliokunta sorvasivat kannanottoja muuttoliikkeeseen liittyviin direktiiviehdotuksiin.

Tapani Tuomiharju oli eri vuosikymmeninä työministeriön edustajana Siirtolaisuusinstituutin valtuuskunnassa, hallituksessa ja erilaisissa työryhmissä. Itse asiassa hänen yhteytensä instituuttiin alkoi jo laitoksen perustamivuonna 1974. Tuolloin ilmestyi Siirtolaisuus-Migration -lehden ensimmäinen numero, jossa julkaistiin Tapanin kirjoitus Chilen pakolaisten vastaanottamisesta. Silloin kehitetty kotouttamismalli varhaisen kielikoulutuksen ja työllistämisen tukemisesta voisi olla hyvä esimerkki nykyiselle, varsin ontuvalle kotouttamiskäytännölle.

Tapani oli erittäin hyvin perillä historiasta ja yhteiskunnallisista kysymyksistä – niihin liittyvän kirjallisuuden hän hallitsi. Tein yhteistyötä Tapanin kanssa vuosikymmeniä sekä instituutin toimissa että erilaisissa siirtolaisuuskomiteoissa ja työryhmissä. Opin tuntemaan Tapanin herrasmiehenä ja asiantuntijana, joka puhui vähän, mutta aina asiaa. Jos tilanne lukkiutui, Tapanin terävä huumori ja draaman taju saivat asiat nytkähtämään kohti yhteistä päätöstä. Tapani ei pitänyt tietoaan itsellään eläkkeelläkään ollessaan, sillä lukuisat siirtolaisuustutkijat ja opiskelijat saivat nauttia hänen rautaisesta ammattitaidostaan.

*Ismo Söderling
Väestöpolitiikan dosentti*